

Praktijkprogramma Samenspraak

Inleiding

Op 25 september 2012 heeft de gemeenteraad de kadernota Samenspraak 'Vertrouwen, verbinden en loslaten' vastgesteld met als kaders:

1. Het thema in het middelpunt: de maatschappelijke opgave staat centraal, niet de - al dan niet 'vaste'- adviesorganen. Allerlei vormen van netwerken zijn partner bij een bepaald proces waarbij alle betrokkenen worden verbonden en 'samenspreken'.
2. Samenspraak betekent ook: vertrouwen op de kracht van de Veldhovense samenleving en zaken loslaten en overlaten aan haar verantwoordelijkheid.

"Zodat Veldhovense burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en/of (andere) overheden (hierna te noemen: partijen) zeggen: "We zijn gehoord, we denken mee, we doen dingen op de manier die bij ons past. Samen pakken we zaken aan".

Samenspraak betekent dat burgers, maatschappelijke organisaties, bedrijven en/of (andere) overheden elkaar in een zo vroeg mogelijk stadium betrekken om in open wisselwerking en/of samenwerking te komen tot de voorbereiding, bepaling, uitvoering en/of evaluatie van beleid en/of een thema. Met als doel:

- ♦ Elkaar attenderen op andere ideeën, invalshoeken en belangen (kwaliteit verbeteren): inhoudelijke verrijking en betere uitvoerbaarheid van een thema, en/of beleid;
- ♦ Het realiseren van draagvlak voor beleid en uitvoering, voor inhoud en proces;
- ♦ Anderen dan de gemeente nemen (mede) verantwoordelijkheid voor agendering en/of oplossing van het vraagstuk (welke problemen en welke oplossingen zien ze) en delen daarmee (meer) invloed.

Samenspraak in praktijk gebracht

Het praktijkprogramma Samenspraak is vormgegeven in samenspraak met diverse advies- en klankbordgroepen, wijkplatforms en de gemeenteraad van Veldhoven. Naast de thema's die deze groepen belangrijk vinden voor samenspraak bevat het praktijkprogramma een praktische uitwerking van deze thema's. In samenspraakstermen is als resultaat behaald:

- ♦ Een overzicht van de thema's die belangrijk zijn (agenderen);
- ♦ Mogelijke oplossingsrichtingen voor de vraagstukken die bij deze thema's horen (richting vinden).

1. Thema's

Een thema is een onderwerp of vraagstuk dat maatschappelijk relevant is, waarbij tegengestelde belangen aanwezig zijn, en dat vraagt om het vinden van een gezamenlijke richting. Partijen die bij het thema betrokken zijn, nemen deel aan de dialoog hierover om samen richting te vinden. Samenspraak is de wijze waarop dit procesmatig aangepakt wordt.

De opgehaalde thema's in de drie bijeenkomsten (zie bijlage 3) zijn teruggebracht tot vijf kernthema's:

1. Wat is een samenspraakthema?
2. Wanneer is sprake van een samenspraakproces?
3. Deelnemende partijen bij samenspraak
4. Status resultaten samenspraak
5. Werkwijze samenspraak

Thema 1 Wat is een samenspraakthema?

Uitwerking van kader 1: het thema in het middelpunt

Een maatschappelijk vraagstuk heeft altijd meerdere gezichten en is (nog) niet concreet. Dat is reden om de verschillende perspectieven en belangen bijeen te brengen. Niet om vanuit de loopgraven met elkaar te concurreren, maar juist om de dialoog met elkaar te voeren en van daaruit te komen tot een noodzakelijk antwoord op het vraagstuk. In samenspraak met alle betrokkenen, omdat de samenleving de kracht heeft én ook de kennis en creativiteit om vraagstukken om te zetten in oplossingen.

Daarbij bestaan geen belemmeringen in schaal, grootte of onderwerp. De aanleg van een speeltuintje kan net zo goed via samenspraak tot stand komen als de aanleg van een weg door het bestaande landschap. Zwaarte en omvang spelen geen rol in de procesaanpak. Geen enkel thema of vraagstuk is vooraf bepaald of uitgesloten.

Wat is een samenspraakthema?

- ♦ Er is sprake van een veelzijdig en niet concreet vraagstuk:
 - Er zijn diverse keuzemogelijkheden: belangenafwegingen en/of dilemma's in de samenleving, zeker gezien de vele partijen die betrokken zijn;
 - Het thema leeft in de samenleving, of is van belang voor toekomstige generaties. Het thema heeft dus impact op (groepen in) de samenleving;
 - Het gaat om een nieuwe opgave of nieuwe afweging bij bestaand beleid;
 - Politiek-bestuurlijk gaat het om een vraagstuk dat prioriteit heeft gekregen, bijvoorbeeld in het coalitieprogramma.
- ♦ Er zijn meerdere partijen betrokken en deze hebben elkaar nodig om te komen tot een oplossing voor het vraagstuk, ondanks de mogelijk zeer diverse belangen;
- ♦ Het antwoord op het vraagstuk komt uit de samenleving zelf. De samenleving laat zien hoe samengewerkt kan worden, wat leidt tot gedragen oplossingen en voorstellen. Samenspraak kan ook leiden tot uiteenlopende oplossingen, waaruit bijvoorbeeld de raad een keuze moet maken.

Natuurlijk is het nodig om te kijken naar het echte probleem en vraagstuk zodat partijen niet in de valkuil stappen om alles met alles te verweven en niet verder te komen. Nadere afbakening of uitbreiding kan ook onderdeel zijn van de procesaanpak. In het doorlopen van de verschillende processtappen zullen er partijen afhaken of juist weer aanhaken. Belangrijk is om het proces continu te delen zodat partijen naar eigen afweging daadwerkelijk kunnen aansluiten bij de verdere ontwikkeling.

1. Een samenspraakthema is een veelzijdig vraagstuk waarbij meerdere partijen elkaar nodig hebben en met elkaar het antwoord vinden op dit vraagstuk.

Thema 2 Wanneer is sprake van een samenspraakproces?

Uitwerking van kader 1: het thema in het middelpunt

Uitwerking van kader 2: vertrouwen, verbinden en loslaten

Bij thema 1 is ingegaan op wat een samenspraakthema is. Thema 2 geeft aan wanneer sprake is van een samenspraakproces. De vraag die hierbij centraal staat is of een thema in samenspraak aangepakt wordt en wie dat vaststelt.

Willen mensen meedoen in de complexe en snel veranderende samenleving en snel wisselende omstandigheden, dan moeten er (ver)binding en betrokkenheid zijn. (Ver)Binding tussen betrokkenen met als overtuiging dat oplossingen in de samenleving liggen en de gemeente daarbij een helpende hand kan bieden. Dit betekent dat rollen veranderen. Een proces dat getypeerd kan worden als 'van buiten naar binnen'.

Het gaat vooral om het besef dat bestaande oplossingen geen antwoord meer zijn op de vraagstukken van dit moment. Dat betekent dat een nieuwe aanpak nodig is. Een aanpak waarbij belanghebbenden zonder houvast een geheel nieuw perspectief ontwikkelen en bereid zijn te investeren in een goede relatie. Dat betekent ook dat partijen elkaar horen en zich kwetsbaar opstellen om zo deze constructieve relatie en gezamenlijke aanpak mogelijk te maken. Deze werkwijze is niet te vatten in een menukaart of stroomschema; juist omdat niet van tevoren bekend is hoe een proces zal verlopen. De procesleidraad Samenspraak¹ is het hulpmiddel voor het begeleiden van dit proces.

Gemeente neemt initiatief

De gemeente kan zelf het initiatief nemen voor een samenspraakproces als het gaat om opgelegde (nieuwe) regelgeving vanuit het Rijk, als het om een expliciete opdracht van de gemeenteraad gaat of als de gemeente nadrukkelijk gevraagd wordt om het initiatief te nemen. Daar waar de gemeente een groot belang heeft of gezien wordt als partij boven de partijen, ligt het voor de hand dat zij de rol van samenspraakregisseur zal oppakken. De gemeenteraad stelt samenspraakprocessen over vraagstukken waarbij hij bevoegd is jaarlijks vast in de begroting of als onderdeel van adviesnota's aan de raad. Een andere mogelijkheid is het gebruik van informatienota's voor de raad. Over alle processen van samenspraak vindt ook externe communicatie plaats.

Samenleving neemt initiatief

Gaat het om een vraagstuk van de samenleving en kan de gemeente hier, op welke wijze dan ook, bij helpen? Als dat zo is, dan kan er aan de slag worden gegaan met samenspraak. Het initiatief hiervoor kan bij alle (betrokken) partijen liggen.

Binnen de gemeente wordt een aanspreekpunt voor (coördinatie van) samenspraak benoemd. Dit aanspreekpunt zorgt ervoor dat samenspraakprocessen (extern) bekend zijn en is trefpunt voor het stellen van vragen of doen van suggesties, zowel intern als extern. Voor de gemeentelijke initiatieven worden hier het proces en de inzet van samenspraakregisseurs gefaciliteerd en gecoördineerd.

Uiteindelijk is degene die het initiatief neemt ook degene die bepaalt of het samenspraakproces daadwerkelijk start. In de nulfase² beantwoordt de initiatiefnemer de vragen over de randvoorwaarden voor het proces zoals facilitering, rollen en besluitvorming.

Houding

Vertrouwen is het kernbegrip om betrokkenheid gestalte te geven. Samenspraak leidt alleen tot succes als betrokkenen daadwerkelijk naar elkaar willen luisteren en samen oplossingen willen vinden. Als ze bereid zijn tot een open dialoog met elkaar en de belangen van de ander open tegemoet treden. Als ze zichzelf flexibel opstellen met nieuwsgierigheid naar elkaars kennis en ervaring. Om uiteindelijk het beste te bereiken voor de Veldhovense samenleving. Deze houding is een noodzakelijke voorwaarde voor succes, voor alle betrokkenen. En daarmee ook voor de gemeente en haar diverse geledingen.

Deelnemende partijen communiceren in alle openheid (onder andere over belangen, positie, agenda en doelen). Alleen goed geïnformeerde deelnemers zijn goede gesprekspartners naar elkaar toe en nodigen actief (tegen)geluid uit. Afspraken hoe met de informatie omgegaan wordt tijdens het proces, zijn noodzakelijk. Het is mogelijk overbodig maar toch, doe vooral wat je zegt en zeg wat je doet.

¹ Zie 4.4. Uitvoering en verankering van de Kadernota Samenspraak 'Vertrouwen, verbinden en loslaten' en bijlage 1 Procesleidraad Samenspraak van dit praktijkprogramma Samenspraak

² Zie bijlage 1 Procesleidraad Samenspraak van dit praktijkprogramma Samenspraak

Nieuw proces

Samenspraak is een nieuw proces hoe samen te komen tot nieuwe wegen en oplossingen voor bepaalde (maatschappelijke) vraagstukken. Daarbij staat het iedereen vrij om het initiatief te nemen. Juist tegenstrijdige belangen lenen zich voor samenspraak. Want in het proces van samenspraak komen belangen, overeenkomsten en verschillen helder over het voetlicht. Deze leerweg gaat gepaard met vallen en opstaan, ervaring opdoen. We vertrouwen hierbij op open communicatie en reflectie en steeds weer opnieuw leren.

2. Raad of college nemen, ieder voor zijn bevoegdheid, het initiatief voor samenspraak bij regelgeving vanuit het Rijk of bij een expliciete opdracht van de gemeenteraad.

Thema 3 Deelnemende partijen bij samenspraak

Uitwerking van kader 1: het thema in het middelpunt

Uitwerking van kader 2: vertrouwen, verbinden en loslaten

Voor deelname van partijen aan het samenspraakproces is het thema leidend. Het is daarom van belang dat de juiste mensen deelnemen en dat ze elkaars rollen en belangen kennen en accepteren. Over het vraagstuk moeten er duidelijkheid en overeenstemming zijn bij alle partijen over de rol/inbreng van de deelnemers, hun belangen/positie in het proces en verwachtingen naar elkaar toe. Zoals over beslismomenten, omgaan met elkaar, met de uitkomsten, wijze van communicatie en vorm(en) van interactief proces.

Gelijkwaardigheid tussen de verschillende partners is van groot belang. Dit is iets anders dan gelijkheid. Zowel individuele inwoners/burgers, belangengroepen, klankbord- en adviesgroepen, vrijwilligers als professionele instellingen kunnen deelnemen aan samenspraak. Het is belangrijk om open te staan voor 'andere' inbreng. Dat betekent dat partijen elkaar volgen, ruimte bieden en loslaten en nabij zijn als dat nodig is.

Bij dit thema belichten we vooral de rollen van de adviesgroepen, waaronder de wijkplatforms, en die van de gemeenteraad. Reden hiervoor is het besluit van de gemeenteraad over de kadernota Samenspraak (september 2012). Dat neemt natuurlijk niet weg dat andere partijen, zoals inwoners en belangengroepen, ook belangrijk zijn voor samenspraak. Deze afzonderlijke rollen worden per samenspraakthema, bij de start van het proces, door de deelnemende partijen helder gemaakt.

Rol van de klankbord- en adviesgroepen

Vaste adviesstructuren als adviserend orgaan voor de gemeente rond brede beleidsterreinen passen niet in de samenspraakmethode. Bestaande of rond thema's ontstane netwerken nemen deel aan een samenspraakproces als het thema daartoe aanleiding geeft. Buiten samenspraakprocessen geldt voor alle netwerken (dus ook klankbord- en adviesgroepen, wijkplatforms of belangenorganisaties) dat ze de gemeente en anderen kunnen blijven adviseren en contacteren voor vragen, informatie et cetera. Daarnaast kunnen deze groepen waar nodig fungeren als intermediair en katalysator van en naar andere partijen inclusief de gemeente om eventueel deel te nemen aan samenspraakprocessen.

Juist bij regiegemeente en samenspraak is het in elkaars belang om signalen uit buurten, wijken, woonservicezones of gemeente te geven en/of te krijgen. Het is dus belangrijk een netwerk te hebben, met elkaar te delen en te verbinden. Daarnaast is het van belang dat inwoners, klankbord- en adviesgroepen, vrijwilligers, professionals en de gemeente krachten bundelen.

De gemeente stimuleert netwerken die een belangrijke rol spelen bij het verbinden van mensen, het behartigen van belangen van bijzondere doelgroepen en het bundelen van krachten. Dat doet ze om maatschappelijke participatie vorm te geven.

De gemeente zet niet langer in op het instellen en behouden van vaste adviesorganen voor brede beleidsterreinen als manier om na te gaan of de juiste koers wordt gevaren. Deze worden losgelaten. Daarvoor in de plaats komt samenspraak. Dit betekent voor bestaande adviesstructuren en –organen dat zij vanuit het thema (al dan niet) betrokken worden bij dit proces. Het gaat uitdrukkelijk om een andere manier van samenwerken, niet om het bestaansrecht van huidige advies- en klankbordgroepen.

Flexibele en wisselende structuren

Voor de bestaande adviesstructuren betekent dit dat het thema leidend is en op basis daarvan in samenspraak met betrokken partijen het overleg gevoerd wordt. Dit veronderstelt een flexibele structuur. Een (tijdelijke) structuur die met wisselende partijen, afhankelijk van het thema, vorm gegeven wordt. Niet statisch maar dynamisch. Dat vraagt om een andere, meer teruggetrokken, rol van de gemeente. Bij samenspraak is er geen sprake van vacatiegelden of structurele ondersteuning.

Rol van de wijkplatforms

Het is belangrijk om netwerken in de wijk te hebben en met elkaar te verbinden (wijkplatforms, buurtpreventie, buurtverenigingen, wijkondersteuner, et cetera). Wijkplatforms kunnen hier een goede rol oppakken. Zo worden gemeentelijke doelen voor maatschappelijke participatie mede bereikt. De adviesrol van wijkplatforms als vaste gesprekspartner van de gemeente verandert als gevolg van samenspraak.

Bij samenspraak zijn meerdere groepen betrokken. Wijkplatforms kunnen daarin zeker een rol spelen. Door bijvoorbeeld sleutelfiguren in de wijk te duiden en de 'talenten' (voelsprietten) in wijken te vinden. Het wijkplatform kan fungeren als intermediair van en naar bewoners en gemeente. Signaleren wat er leeft en speelt. Daarnaast is het belangrijk dat individuele inwoners een stem hebben in het samenspraakproces. Dit kan door mensen actief te benaderen, op basis van het leidende thema.

Rol van de gemeenteraad

Voor de gemeenteraad zal het beeld zijn dat het zwaartepunt dat eerst vooral aan de achterkant lag (definitieve besluitvorming), nu deels naar de voorkant gaat. Al tijdens een samenspraaktraject kunnen raadsleden en politieke partijen hun mening laten horen, en niet alleen in een kaderstellende, controlerende of besluitvormende fase.

Deze manier van werken komt tegemoet aan de volksvertegenwoordigende rol van raadsleden. Als volksvertegenwoordiger kan een raadslid zich laten informeren en als gelijkwaardig partner deelnemen aan de dialoog (samenspraak), om vervolgens als raad een besluit te nemen (en dit ook uit te leggen en te verantwoorden). In zijn controlerende rol kijkt de raad naar de wijze waarop het proces heeft plaatsgevonden en of alle belangrijke partijen hun bijdrage hebben kunnen leveren. En of deze bijdrage ook goed is gewogen en verwerkt.

Verwachtingenmanagement is hierbij erg belangrijk. Dat geldt ook voor de gemeenteraad als geheel. De verschillende rollen van de deelnemers, en dus ook van deelnemende raadsleden, moeten helder op tafel liggen. Dit om eventuele politieke discussies tijdens het samenspraakproces te vermijden. Hier ligt een belangrijke rol weggelegd voor de samenspraakregisseur van het betreffende proces.

3. Klankbord- en adviesgroepen, wijkplatforms en andere betrokken partijen acteren op basis van het thema en hebben de rol van ambassadeur, intermediair en/of katalysator; hierbij is geen sprake van een financiële tegemoetkoming.

4. Raads- en steunfractieleden kunnen in elke samenspraakfase deelnemen, waarbij ze steeds duidelijk maken in welke rol ze dat doen.

Thema 4 Status resultaten samenspraak

Uitwerking van kader 2: vertrouwen, verbinden en loslaten

De verwachtingen voor samenspraak zijn hoog. Verschillende partijen spannen zich in om een bijdrage te leveren. Dan hebben ze er ook recht op dat wederzijdse verwachtingen en grenzen voor alle betrokkenen helder zijn. Niet alleen bij de start, maar tijdens alle fasen van een proces. Hierdoor is het nodig dat partijen bij elke processtap zichzelf de vraag stellen - en aan anderen in het proces aangeven - hoe zij een bijdrage leveren en wat hun positie is. En ook erkennen dat er soms verschillende rollen zijn, zoals raadsleden die enerzijds meepraten en anderzijds in een latere fase een besluit moeten nemen. Zo weten deelnemers wat er van hen verwacht wordt en wie welke rol heeft in het proces.

Natuurlijk zal elke partij in dit proces zijn belangen afwegen versus de gezamenlijk te dragen oplossing. Dit proces is gebaseerd op vertrouwen, verbinden en loslaten. Samenspraak is daarmee een verbindend proces waarin je samen méér kunt. Als partijen als procesdeelnemer instappen, conformeren zij zich aan elke stap. Mocht dat bezwaren opleveren bij een volgende stap, dan wordt opnieuw gekeken naar eerdere stappen en de rol van betrokkenen. Zo ontstaat tijdens het proces consensus over het bereikte resultaat. Dat wil niet zeggen dat er ook per se één uitkomst moet zijn. Consensus betekent ook dat er voor de deelnemers aan het samenspraakproces meerdere uitkomsten mogelijk zijn. Of dat er bij partijen voor 80% consensus is over alles, en dus over de laatste 20% niet, terwijl alle partijen dit geheel wel als dé uitkomst van het proces zien.

Bij het doorlopen van het proces dragen alle partijen normaliter het eindresultaat waardoor uitwerking en uitvoering vaak in een sneltreinvaart plaatsvinden.

Besluit gemeenteraad

En hoe zit het dan met de eindbeslissing, als de gemeenteraad heeft uitgesproken dat hij verantwoordelijk is? Ofwel: in hoeverre volgt de raad de resultaten van samenspraak? Er zijn twee mogelijkheden:

1. Tijdens het samenspraakproces is één resultaat bereikt (dat eventueel uit meerdere alternatieven kan bestaan) dat door alle betrokken partijen gedragen wordt. Hoewel de gemeenteraad zijn eigen bevoegdheid heeft, neemt de raad een besluit volgens de bereikte consensus in samenspraak, mits het resultaat binnen de (financiële) kaders valt;
2. Tijdens het samenspraakproces is in consensus een eindresultaat bereikt dat niet eenduidig is en waarbij dus meerdere uitkomsten zijn die van elkaar verschillen. De raad maakt daarbij op basis van het eindresultaat een keuze, gebaseerd op eigen belangenafweging.

De gemeenteraad kan ook beslissen om het besluit zelf niet te nemen maar dit op voorhand over te laten aan de samenleving. Daarmee laat de raad het thema los en vertrouwt hij op de goede inzet en uitvoering van de samenleving. En daarmee dus op een goed verloop van het proces.

5. De raad besluit conform de bereikte consensus in samenspraak, mits het resultaat binnen de vooraf gestelde (financiële) kaders valt. Is er wel consensus maar geen eenduidigheid (en dus meerdere, van elkaar verschillende uitkomsten), dan maakt de raad een keuze op basis van eigen belangenafweging.

Thema 5 Werkwijze samenspraak

Uitwerking van kader 1: het thema in het middelpunt

Uitwerking van kader 2: vertrouwen, verbinden en loslaten

Inzet en opleiding samenspraakregisseurs

Een samenspraakregisseur stuurt het proces. Deze persoon heeft het vertrouwen van de procesdeelnemers om de rol van regisseur te vervullen. Inmiddels is gebleken dat een samenspraakregisseur de groep blanco, onbevooroordeeld en onafhankelijk op het thema tegemoet moet treden. Het is noodzakelijk dat de procesregisseur het proces begeleidt, de vakinhoudelijke kennis wordt door anderen opgepakt.

Samenspraakregisseurs zijn onafhankelijk op het thema , communicatief, motiverend, verbindend en creatief. Hij/zij kan out-of-the-box denken, draagvlak creëren, focussen op inhoud en relatie, sturen, loslaten en diverse participatievormen toepassen. Een regisseur uit de gemeentelijke organisatie heeft geen (vakinhoudelijke) belangen bij het onderwerp van samenspraak.

Elk proces vraagt van de samenspraakregisseur stuurmanskunst. Hiervoor is inmiddels een opleidingstraject ingezet. Ook dat zal een doorlopend proces blijven om met en van elkaar te leren. Diverse Veldhovense organisaties werken al met een dergelijke samenspraakmethode. Het is goed om die kennis en ervaringen te delen.

Uitvoering en verankering

Verankering van de kaders voor samenspraak en de acties in dit praktijkprogramma gebeurt onder meer door het gebruik van de procesleidraad Samenspraak, het opzetten van een database (zie bijlage 2), samenspraak opnemen in adviesnota's en een interne opleiding van samenspraakregisseurs. Zowel intern als extern zal dit een gezamenlijk proces zijn van leren, doen, reflecteren en resultaten bereiken. Naast de specifieke uitnodigingen aan partijen, afhankelijk van het thema, wordt ook op de gebruikelijke manier (website, GemeenteNieuws, twitter) gecommuniceerd over (de start van) een samenspraakproces.

Procesleidraad Samenspraak

Een samenspraakproces is 'de weg naar ergens'. De kwaliteit hangt af van de mate waarin de deelnemers zich in het resultaat herkennen en verantwoordelijkheid willen dragen voor de uitvoering. De procesleidraad is het middel om het proces vorm en inhoud te geven.

Door toepassing van de procesleidraad komen belangen op tafel die met het thema te maken hebben. Naast het benutten van de expertise en talenten uit de diverse geledingen ter verbetering van kwaliteit wordt ook het draagvlak voor de gekozen richting groter. De procesleidraad is een belangrijk instrument voor initiatiefnemers voor samenspraak. Met de procesleidraad Samenspraak³ worden afspraken tussen de betrokken partijen vastgelegd.

Er wordt een eerste 'afbakening' gemaakt in de nulfase⁴. De grenzen van waar het over gaat, wie gaan meedoen en dergelijke, zijn immers nog niet definitief bepaald. Vóór de start van het proces stelt de initiatiefnemer de eerste grenzen in termen van: speelveld, spelers en spelregels. Het procesontwerp - het vooraf doordenken van de opgave - vindt dus plaats voorafgaand aan de eerste 'formele' uitnodiging aan deelnemers in de 'taakgroep'. Het procesontwerp wordt daarnaast door de deelnemers besproken en eventueel aangepast tijdens de opstartfase. Hiermee worden immers de eerste verwachtingen gewekt.

³ Zie 4.4. Uitvoering en verankering van de Kadernota Samenspraak 'Vertrouwen, verbinden en loslaten' en bijlage 1 van dit praktijkprogramma Samenspraak

⁴ Zie bijlage 1 Procesleidraad Samenspraak van dit praktijkprogramma Samenspraak

Beschikbare middelen (tijd, geld en personeel)

Elk interactief proces kent een kostenplaatje. Naast de inzet van medewerkers is sprake van kosten voor organisatie en communicatie. Bij de start zal het benodigde en beschikbare budget voorhanden moeten zijn, verankerd in het betreffende thema. Facilitering door expertise kan niet ongebreideld beschikbaar gesteld worden. Planmatige afspraken binnen organisaties zijn noodzakelijk voor de op te starten processen. Te nemen initiatieven vanuit de samenleving hoeven daardoor echter niet geremd te worden. Creativiteit kost immers geen geld en investering aan de voorkant vertaalt zich nadien terug.

Communicatie en verwachtingen

Werken volgens samenspraak betekent dat betrokken partijen goed op de hoogte zijn van het proces. Een proces dat ze samen opstarten, waarbij de uitkomst onzeker is maar waar wel alle betrokken partijen aan tafel zitten en bereid zijn het overleg in openheid met elkaar te voeren. Verwachtingsmanagement, duidelijkheid, zorgvuldigheid lijken vanzelfsprekend, maar toch is hiervoor permanente aandacht vereist. Tijdens alle fasen in het proces.

Wederzijdse verwachtingen en grenzen moeten voor alle betrokkenen helder zijn. Niet alleen bij de start van een proces, maar tijdens alle fasen. Het is zaak dat verwachtingen en grenzen voor alle betrokkenen helder en aanvaardbaar zijn. De procesleidraad Samenspraak heeft hier nadrukkelijk aandacht voor. De communicatie hierover is essentieel.

Mocht blijken dat verwachtingen niet op een lijn zitten, dan moet een stap terug gezet worden. De samenspraakregisseur heeft hierin een sleutelrol zodat het proces ook daadwerkelijk kan slagen en waakt ervoor dat verantwoordelijkheden op de juiste plaats (blijven) liggen.

6. Voor een goed samenspraakproces zijn de benodigde middelen beschikbaar.
--

Bijlage 1: Procesleidraad Samenspraak

3.1 Procesontwerp (voorafgaand aan de samenspraak)

In het procesontwerp voor de regieaanpak wordt voor de start een groot aantal elementen van het initiatief beoordeeld. Er wordt een eerste 'afbakening' gemaakt van het top op zekere hoogte 'grenzeloze initiatief' dat voorligt. Immers de grenzen van waar het over gaat, wie gaan meedoen etc. zijn nog niet definitief bepaald. Bij het procesontwerp worden de eerste grenzen aan het initiatief gesteld in termen van: speelveld, spelers en spelregels. Het procesontwerp - het vooraf doordenken van de opgave - vindt dus plaats voorafgaand aan de eerste 'formele' uitnodiging aan deelnemers in de 'taakgroep' en bepaalt dus mede de aard en inhoud van deze uitnodiging. Hiermee worden immers de eerste verwachtingen gewekt bij de deelnemers over het initiatief.

1. Aard van het (lokale) vraagstuk – probleem - initiatief

- Wat is het precies en wie nodigt daarop de anderen uit (initiatief&nemer)?
- Is dit al eerder gebeurd (met welk resultaat)?
- Waarom is het (nog) geen duidelijk project volgens de methode projectmatig werken of kan het in 'de lijn - organisatie' worden ondergebracht?
- Welke andere initiatieven zijn rondom dit initiatief relevant? In welke fase van ontwikkeling zijn deze?
- Waarom is actie (voortouw) van de gemeente gewenst?
- Welke verwachtingen zijn er bij de anderen over de invloed die wordt toegestaan op de uitkomst van het proces en de inhoudelijke bijdrage die van hen wordt verwacht (intern en extern)?
- Wat is de eerste indruk van het totale proces (fase 1 t/m 4: langs beide assen en de diagonaal)

Inhoudelijk beleidsproces	formuleren van probleem	analyseren mogelijke oplossingen	kiezen van een oplossing	uitvoeren
Sociaal afstemmingsproces				
bijeenbrengen & involveren van 'betrokkenen'	Agenderen			
ontwikkelen van draagvlak: 'wat zullen we gaan doen'		Richting vinden		
zorgen dat er besloten wordt			Beslissen	
zorgen dat wie nodig is ook meedoet				Maken

2. Het speelveld (spelers, spelregels)

- Is er een directe aanleiding & actualiteit. Wat is de schaal (buurt, wijk, gemeente, regio)?
- Wie zijn de intern en extern betrokkenen (verplicht/vrijwillig) en door hen beoogde resultaten?
- Wat is de complexiteit van de opgave en de (belangen) tegenstellingen? Wat is het belang van de gemeente?
- Is de problematiek geschikt voor een interactieve werkwijze (voldoende belangstelling, begrijpelijk (te maken), hanteerbaar, nog niet uitgekristalliseerd)
- Is de politieke betrokkenheid laag of hoog van college en of gemeenteraad?
- Zijn er kaders door de gemeente raad of college aangegeven?

3. Kaders en randvoorwaarden voor het 4 fasen-proces:

Organisatorisch/communicatief:

- Voldoende tijd, capaciteit en hulpmiddelen?
- Voldoende regie-deskundigheid in de organisatie or bij de lokale regisseur?
- Verwachte doorlooptijd agenderen t/m besluitvorming?
- Op welke zijne (en regelmaat) betrokkenen tussentijds informeren, o.a. over wat er met inbreng gebeurt, waarom iets wel/niet wordt overgenomen?
- Aansluiting bij gemeentelijke besluitvormingsprocedures (timing) & kaderstelling door gemeenteraad.

Financieel/juridisch/bestuurlijk

- Budget gemeente (personele capaciteit en 'organisatie'-kosten)?
- Budget participanten? (van belang als participanten zelf delen van het plan/project moeten uitvoeren).
- Welke wetten en regels zijn van toepassing op het initiatief? Wettelijke opdracht?
- Belemmeren deze wetten en regels het eventueel betrekken van externe partijen?

Overige (technische) randvoorwaarden:

- Stedenbouwkundig

- Milieukundig
- Verkeerstechnisch
- Anders nl.....(Nagaan of de randvoorwaarden partijen belemmeren mee te doen)

4. Toegestane invloed (beleidsruimte voor betrokkenen):

- Wat is de ruimte die binnen de randvoorwaarden voor deelnemers overblijft?
- Welke meerwaarde verwachten wij van samenspraak?
- Wat is de inhoudelijke keuzeruimte (wat ligt al vast)? Zijn partijen in staat en bereid om invloed te delen?
- Hoe open stellen de partijen zich op?
- Welke (concrete) verwachting is er over de bijdragen van partijen? Is het reëel deze bijdrage te verwachten?
- Levert samenspraak een merkbaar effect op voor betrokkenen en niet-betrokkenen?
- Hoe wordt omgegaan met de resultaten van de samenspraak?
- Waaraan worden de uitkomsten van het interactieve proces getoetst?

5. Samensprekers

Typing belanghebbenden:

- Wat zijn de kenmerken van de belanghebbenden bij het initiatief?
- Welke belangen hebben zij, wat zijn de belangentegenstellingen?
- Onderwerp van Klachten en bezwaarschriften?
- Wat zijn 'bekende' standpunten/posities ?

(Voorbeeld kenmerken: opleidingsniveau,)achtergrond doelgroep, sociale cohesie en tegengestelde belangen.)

Uitnodiging voor deelname in de 4-fasen 'taakgroep':

- Wie zijn de belanghebbende bij dit initiatief?
 - de 'doelgroep'.
 - die een mandaat bezitten of vertegenwoordigers van de mensen in de doelgroep.
 - die over kennis en vaardigheden beschikken die betrekking hebben tot het onderwerp.
 - die over de noodzakelijke middelen beschikken.
 - die een bepaalde mate van invloed hebben.

6. Rollen en taken voor betrokkenen tijdens het 4-fasen proces (afhankelijk van fase?)

Rol voor extern betrokkenen:

- Taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden
- Roltypering samenspraak (meeweten, meedenken, meedoen of meebeslissen?)

Rol voor ambtelijke afdeling(en):

- Taken, bevoegdheden, verantwoordelijkheden. Keuze voor bestuursstijl . Zie participatieladder

Rol politiek (college en raad):

- Taken (in elk geval vooraf vaststellen van randvoorwaarden en commitment voor de aanpak conform model), bevoegdheden, verantwoordelijkheden. (Bestuursstijl is hetzelfde als die bij rol van de ambtenaren. Zie participatieladder.)

7. Keuze voor werkvormen/participatie-methode(n) in de 4 fasen. Mede afhankelijk van analyse 1 t/m 7

3.2 De fasering van de lokale samenwerking

Draaiboek 4 fasen: agenderen-richting vinden-beslissen-maken

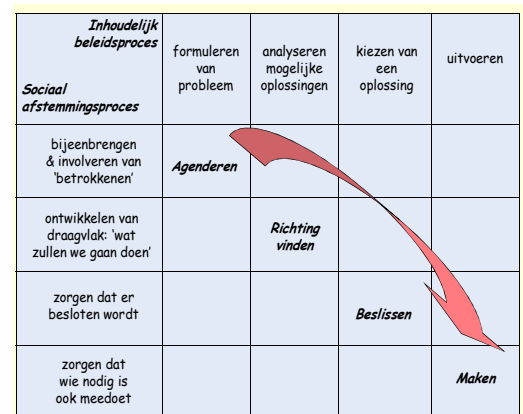
In het draaiboek wordt de regieaanpak van het samenwerkingsproces volgens de 4 fasen uitgewerkt. Het gaat dus om initiatieven waarbij uiteenlopende partijen in een vroeg stadium worden betrokken voor de kwaliteit en acceptatie van het 'besluit'. De uitvoering kan onderdeel zijn van de reguliere werkzaamheden van de deelnemende organisatie of kan in een gemeenschappelijke uitvoeringsstructuur (project, nieuwe organisatie) worden opgenomen. Dit model structureert het proces van samenspraak, ondersteunt de begeleiders en deelnemers hieraan en stemt de verwachtingen van alle daarbij betrokken organisaties en personen af over de inhoud, relaties, timing en besluitvorming. De aandacht van de regisseur is erop gericht de rond het vraagstuk samengestelde 'taakgroep' effectief te maken in termen van goede en tijdige uitkomsten.

Per fase wordt ingegaan op:

- *Doel en resultaat.*
- *Vragen en onderwerpen.*
- *Taak van de regisseur.*
- *Methoden en werkvormen (verwijzing naar interactieve methoden)*

De start

Met behulp van het procesontwerp (zie 3.1) zijn voorafgaand aan de uitnodiging de reikwijdte en randvoorwaarden van de regieopgave verkend en de eerste grenzen voorgesteld. Na beoordeling (of formele vaststelling, interne opdracht?) van het procesontwerp worden de intern en extern betrokkenen aan tafel 'uitgenodigd', vaak voor een eerste overleg of reactie. In deze *uitnodiging* wordt direct duidelijk waarop wordt uitgenodigd en doorwie. Hier worden dus ook de eerste verwachtingen over het proces, resultaten en deelname gewekt. De 'uitnodiging' is dus de belangrijke eerste activiteit na het procesontwerp van de regieaanpak.

FASE 1: Agenderen

- **gemeenschappelijk vaststellen van speelveld & spelregels**

Doel: Het vinden van een 'gemeenschappelijk startpunt'.

In het eerste overleg met de uitgenodigde partijen in de taakgroep: verkennen van het initiatief, toelichten van de uitnodiging, de mogelijke (afzonderlijke) bijdragen en betrokkenheid van andere partijen op het probleem/initiatief. Ook de verwachtingen over 'leiding' en deelname komen hier aan bod. Deelnemers aan het overleg vinden elkaar in deze fase al dan niet op een startpunt voor vervolg en daarmee (procedurele) overeenstemming over de verdere uitwerking (richting) van het initiatief. Dit startpunt wordt (noodzakelijkerwijs) vaak in zeer algemene termen gedefinieerd (= 'vaag genoeg om door te kunnen gaan') in een of andere vorm van *intentie verklaring*.

Resultaat

De eerste grenzen en afbakening van zowel onderwerp, betrokkenen (intentie). Vaststelling van structuur van het proces (rollen, taken, timing). Agenda voor een volgende bijeenkomst.

Vragen en onderwerpen (inhoud/relatie/diagonaal)

- Komen belangen van betrokkenen voldoende aan bod (ook de betrokkenen die niet aan tafel zijn?)
- Worden standpunten niet te duidelijk ingenomen maar wel voldoende naar voren gebracht (bekend, ook van diegenen die niet aan tafel worden uitgenodigd?)
- Wordt duidelijk wat en van wie het initiatief is en wanneer en hoe (tijdstip, gelijktijdig, achtereenvolgens) inbreng van betrokkenen aan bod komt.
- Worden de grenzen en afbakening langzaam duidelijker (autoriteit, taak, belang, identiteit)?

- Welke verwachtingen worden gewekt en bevestigd over deelname, rollen, invloed, verdienkansen en het proces van betrekken van nieuwe partijen en finale besluitvorming (doorlooptijd, betrokkenheid, regierol gemeente etc.)?
- Welke spelregels worden afgesproken over de formele en informele omgang met elkaar?
- Wie is verantwoordelijk voor 'het geheel' en de bewaking van 'de voortgang' en de informatievoorziening?
- In hoeverre is of wordt het onderwerp politiek relevant of actueel?
- Wordt duidelijk hoe en door wie 'finale besluiten' worden genomen in fase 4?

Rol regisseur

- De eerste inhoudelijke (de taak) en relationele grenzen (de groep, het speelveld) aanbrengen.
- 1^e fase (taak-)groepsvorming: formeren van de groep, begeleiden van het overleg (voorzitter?!). Wie zijn aanwezig, gaan nog meer meedoen, op welke titel, vanuit welke (formele) rol met welke achterban met welk beoogd doel. Gemeente in enkele rol (facilitator) of dubbele rol: facilitator en belanghebbende.

Methoden en werkvormen

- Krachtenveldanalyse, actor-analyse, stakeholderanalyse,
- Omgevingsanalyse, media analyse.
- 1^e fase groepsvorming (groepsdynamica)

FASE 2 Richting vinden

- ontwikkelen van creatieve& gedragen oplossingen -

Doel: Het losmaken van alle denkkraft en daadkraft aan tafel

Begeleiden van het creatief en analytisch proces om te komen tot kwalitatieve, passende oplossingen, opbrengsten en uitkomsten voor het 'onderhanden vraagstuk'. Divergerend proces waarbij zoveel mogelijk gebruik wordt gemaakt van de inzichten en deskundigheid van alle betrokkenen. Meer inzicht in de feiten en mogelijkheden en de bereidheid van de deelnemers (brengen en halen).

Resultaat

Overzicht van mogelijke oplossingen en consequenties, oplossingsscenario's. Met eerste indruk van haalbaarheid en aantrekkelijkheid van de verschillende alternatieven.

Vragen en onderwerpen:

- Welke belangen hebben de deelnemende partijen in deze fase? En welke standpunten?
- Wie worden waarop (het initiatief van wie) aan tafel uitgenodigd en wanneer (tijdstip, gelijktijdig, achtereenvolgens)?
- Welke rol en invloed hebben de deelnemende partijen in deze fase van richting vinden?
- In hoeverre zijn partijen bereid de 'kaarten op tafel' te leggen en synergie te realiseren?
- Op welke wijze kan de groep tot een creatief (leer-)proces worden gebracht om optimaal gebruik te maken van de deskundigheid?

Rol regisseur

- Creatief en leerproces ondersteunen binnen de opgave van de groep.
- Bewaken dat ieder aan bod komt, interactie en vertrouwen ontstaat en de opgave in beeld blijft zonder dat randvoorwaarden en belangentegenstellingen de creativiteit (nu al teveel) beperken.

Methoden en werkvormen

Creatieve werkvormen en groepsleren (workshops, scenario's, atelier, etc. zie ook participatiewijzer). Wij verwijzen verder naar: bijlage 2.

FASE 3 Beslissen

- Onderhandelingsresultaat, voorgenomen besluit én achterban akkoord -

Doel: 'onderhandelingsproces' waarin partijen met elkaar de wenselijke uitkomsten en de individuele opbrengsten en bijdragen hieraan beoordelen. Convergerend (=samenkomend) proces waarbij gemeenschappelijk besluit wordt voorbereid en vertaald naar de besluitvorming in de verschillende 'achterbannen'.

Resultaat

Een voorgenomen besluit (én onderhandelingsresultaat) dat partijen ter beoordeling aan hun individuele achterbannen kunnen voorleggen. Ondersteunen van het besluitvormingsproces bij de verschillende partijen (en begeleiden van concessies, afwijkingen etc.).

Vragen en onderwerpen

- Waarover (uitkomsten en oplossingen) kan overeenstemming worden bereikt door overtuiging en onderhandeling?
- Welke randvoorwaarden worden aan het resultaat en de besluitvorming hierover gesteld?
- Wat is de besluitvormingsprocedure bij alle betrokken achterbannen?
- Is de politiek actualiteit veranderd?
- Welke rol en invloed hebben de deelnemende partijen op elkaar in deze fase van beslissen?
- Op welke wijze kan de groep tot een onderhandelingsresultaat worden gebracht?
- In hoeverre kunnen partijen bij het afstemmen met de eigen achterban worden geholpen?

Rol regisseur:

Onderhandelingsproces ondersteunen binnen de kaders van de opgave en de randvoorwaarden.

Methoden en werkvormen

Onderhandelingstechnieken en vaardigheden (verwijzing.) Besluitvormende voorstellen voor college, gemeenteraad en/of andere partijen. Externe communicatie

FASE 4 Uitvoeren

- Bijdrage aan de realisatie van de oplossing door partijen en de coördinatie hiervan -

Doel: het besluit en de praktische consequenties hiervan in termen van activiteiten onderbrengen in bestaande of nieuwe (gemeenschappelijke) uitvoeringsstructuren.

Resultaat

Borging van de resultaten in bestaande of nieuwe (gemeenschappelijke) uitvoeringsstructuren. Ontbinden van de taakgroep of her-agendering op basis van nieuwe uitnodiging.

Vragen en onderwerpen

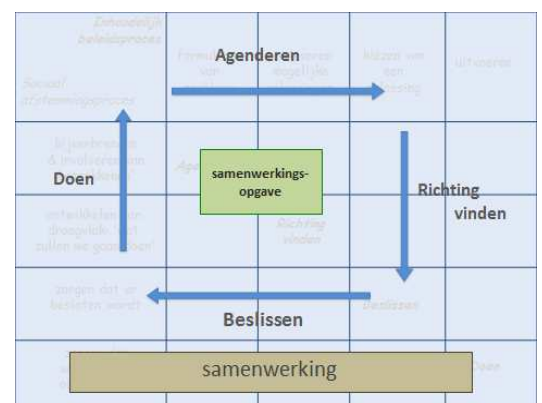
- Wat wordt nu feitelijk gerealiseerd, waar, door wie, wanneer?
- Waarover, wanneer en hoe leggen de betrokken partijen verantwoording af over de gemaakte keuzes en voortgang van de uitvoering?
- Hoe kan het resultaat worden geborgd en welke organisatie (projectstructuur, overlegstructuur) hoor hier bij?
- Op welke wijze kan medewerking van partijen worden gekregen voor realisatie?

Rol regisseur:

Afronden van het initiatief, evaluatie en inbedding van de resultaten in permanente structuur.

Methoden en werkvormen

Projectmatig werken.

Bijlage 2: Participatie-instrumenten

Er zijn talloze beproefde instrumenten

- www.participatiewijzer.nl

<http://www.vng.nl/smartsite.dws?id=72440>

<http://www.gemeente.nu/web/Actueel/Dienstverlening/Burgerzaken/Burgerzaken-Artikel/54305/Hoe-burgerparticipatie-kan-groeien.htm>

<http://www.slideshare.net/HeinAlbeda/burgerparticipatie-westvoorne-totaal>

http://www.griffiers.nl/Thema's_en_dossiers/Openbaar_bestuur/Burgerparticipatie/Column_Burgerparticipatie_voorbij

<http://www.lansingerland.nl/document.php?m=1&fileid=51791&f=001151900d29b62dfec20822be334c2f&attachment=0&a=703>

Bijlage 3: Opgehaalde thema's tijdens bijeenkomsten wijkplatforms, klankbord- en adviesgroepen, beeldvorming gemeenteraad

Thema 1) Gradaties aanbrengen in samenspraak

- Beleidsontwikkeling
- Uitvoering/uitwerking

Thema 2) Hoe vind je de partijen?

- Rol gemeenteraad om die partijen te vinden
- Wijkplatforms kunnen daarin een rol in spelen/behulpzaam zijn
- Sleutelfiguren van de wijk inschakelen en daar handig gebruik van maken
- Faciliteren van bestaande wel functionerende groepen. Continuïteit is van belang bij de partijen als je themagewijs uitnodigt

Thema 3) Vaardigheden procesregisseurs

- Externe specialisten
- Maatwerk is van belang. Kaders meegeven en/of loslaten
- Werken met een procesleidraad
- Doelgroep omschrijven per samenspraaktraject
- Wanneer nodig externen toevoegen aan een samenspraakproces

Thema 4) Beslisboom/stroomschema

- Elk onderwerp (groot of klein) vraagt een eigen methode
- Maken van een 'menukaart'

Thema 5) Vaststellen van een startpunt

- Wie zijn de belanghebbenden?
- Wat is de probleemstelling?
- Wie zijn de share- en stakeholders?

Thema 6) Beleids- en financiële consequenties vooraf benoemen (= haalbaarheid)

- Raad is hierin kaderstellend
- Verwachtingsmanagement is erg belangrijk

Thema 7) Welke rol heeft elke partij in een samenspraakproces?

- Dit van te voren duidelijk maken
- Wat als een ander partij regie heeft/neemt, wat de rol van de raad dan?
- Hoe zit je aan tafel: als burger, als raadslid of als politieke partij?
- Verwachtingsmanagement
- Juiste houding deelnemende partijen

Thema 8) Eerst ervaring opdoen met een Samenspraakproces

- Pilot om te voorkomen dat er onvoldoende competenties en randvoorwaarden ingevuld zijn

Thema 9) Wat is de status van het resultaat van de samenspraak?

- Wat kan een raadslid nog tijdens de gemeenteraadsbehandeling?
- Kaders vooraf opstellen bijvoorbeeld financieel/kwaliteit. Welke ruimte heb je nog?

Thema 10) Verkiezings-/raadsprogramma erop toepassen

- Onderwerpen vanuit eigen politieke achtergrond?
- Wat betekent dat in relatie tot samenspraak?
- Ga je vooraf al onderwerpen benoemen die je in samenspraak wilt aan-oppakken?

Thema 11) Wie bepaalt de thema's?

- Hoe ga je om met tegenstrijdige belangen?
- Democratische legitimatie van het besluit
- Denk goed na wanneer je aan een samenspraaktraject begint
- Hoe ver gaat samenspraak?

Thema 12) Rol van de raad

- Kaderstellend (vooraf? nee, dan niet meer interessant): tijdspad en financiën
- Volksvertegenwoordiging: raad eerder in beeld/betrekken in proces, niet al inhoudelijke input leveren, op persoonlijke titel spreken en als toehoorder informatie halen
- Controlerend (juridisch correct)/controlerende taak of alle stakeholders aanwezig zijn
- Toehoorder: afhankelijk van het onderwerp en om informatie te halen
- Als raadslid ook heel goed kunnen luisteren

Thema 13) Samenspraak = ook loslaten

- Verwachtingsmanagement is heel belangrijk
- Bij samenspraaktraject onthouden van politieke uitlatingen
- Raad hoeft niet overal bij te zijn
- Afhankelijk van het thema
- Besluiten als raad om onderwerp los te laten, bv (groen)onderhoud

Thema 14) Procesverantwoordelijkheid

- Wie bepaalt wie wel en niet stakeholder is?
- Wie voert de regie? Onafhankelijk (losgekoppeld van de politiek)
- Raad is eindverantwoordelijk voor proces
- Mijlpalen afspreken voor terugkoppeling

Thema 15) Inbreng partijen + anderen (professionals, adviesgroepen, inwoners en duaal bestuur)

- Samenbrengen rond een thema
- Hoe vind je deze partijen?

Thema 16) Regie vanuit de gemeente?

- Ja, maar hoeft niet altijd. Dus maatwerk
- Het speelveld aangeven om tot een goede discussie te komen door de raad

Thema 17) Wat is een samenspraakthema?

- Impact
- Signalen uit de samenleving
- Nieuw beleid
- Per onderwerp bepalen of samenspraak van toepassing is
- Wat is het schaalniveau? Gemeentebreed, woonservicezone gericht, wijk & buurt.
- Wie bepaalt het thema of vraagstuk? Is dat de gemeenteraad?
- Wat is het schaalniveau?
- Van belang wordt geacht om het onderwerp af te bakenen, zo concreet mogelijk en zo eenvoudig mogelijk te formuleren. Dit kan ook al werkende weg gebeuren
- Afhankelijk van deze formulering doen mensen mee, komen er mensen bij of gaan mensen weg
- Hoe wordt het belang gewogen?

Thema 18) Hoe om te gaan met uitkomsten van een samenspraakproces?

- Niet verplicht voelen om akkoord te gaan
- Ja, wel volgen
- Moeilijk om niet akkoord te gaan bij eenduidige uitkomsten samenspraakproces
- Visie ontwikkelen o.b.v. uitkomsten proces/gaandeweg proces

Thema 19) Regisseren van het Samenspraakproces: Over welke competenties moet een procesregisseur beschikken?

- Zorgen voor een goede procesbegeleider;

Thema 20) Toekomst van de advies- en klankbordgroepen

- Welke manier van overleg past?
- Geen behoefte aan 80-overlegstructuren
- Niet statisch maar dynamisch
- Hoeft niet gemeentebreed te zijn, kan bijvoorbeeld ook gebiedsgericht

Thema 21) Vraagstuk

- Vooraf goede afspraken maken over omvang, tijd en resultaat
- Thema kan bijvoorbeeld gemeentebreed zijn maar ook wijkgericht
- Cyclisch
- Moet leiden tot resultaat
- Nieuw beleid/initiatief – bestaand beleid herijken
- Samenspraak hoeft niet altijd de beste manier te zijn

Thema 22) Wie betrek je bij een samenspraakproces? Hoe vind je de partners en hoe zorg je dat ze jou ook vinden in een samenspraak proces?

- Gelijkwaardigheid tussen de verschillende partners is van groot belang. Dit is iets anders dan gelijkheid. Zowel individuele inwoners, vrijwilligers als professionele instellingen kunnen bijdragen aan samenspraak. Het is belangrijk om open te staan voor 'andere' inbreng
- Goed signaleren wat er leeft en speelt
- Van belang is om in beeld te krijgen van wie wat doet
- Netwerken
- De raad bepaalt veel van deze "vragen"
- Voortraject is van wezenlijk belang. Goede analyse van wie er wat verstandigs over kan zeggen
- Bepaalde structuren kunnen heel kostbaar zijn
- Soort overall structuur maar per vraagstuk
- Slim en pragmatisch betrekken
- Je krijgt vanzelf een structuur als je het gaat hebben over de thema's
- Naast samenspraak kan er ook op een andere manier advies gevraagd worden
- Adviseren naar gemeente toe is / blijft mogelijk
- Meer leren oplossingsgericht in plaats van probleemgericht
- Hoe betrek je de juiste mensen bij een samenspraakproces?
- Van belang is om andere / vernieuwende participatievormen toe te passen
- Hoe laat je de "zwijgende" meerderheid van de bewoners ook hun zegje laten doen?

Thema 23) Verbinding met de individuele inwoner

- Zorg dat individuele inwoners een stem blijven hebben in het (samenspraak)proces c.q. blijven betrekken bij het (samenspraak)proces

Thema 24) Toekomst van de wijkplatforms

- Kennen en gekend worden/behouden van contactmomenten
- Wijkplatforms is één van de doelgroepen/partijen in het proces, naast andere partijen
- Wijkplatforms zijn de intermediair voor thematalenten. Maak daar dan ook goed gebruik van. Zij kennen de specialisten in hun wijk/buurt en kunnen als intermediair fungeren voor het benaderen van deze mensen. Het wijkplatform kan dan fungeren als katalysator/tool naar de inwoners toe
- Er is een platform nodig om te kunnen bespreken: hoe het bijvoorbeeld met de wijk gaat
- Van belang is om netwerken in de wijk te hebben, te vinden en met elkaar te verbinden (denk aan buurtpreventie, buurtverenigingen, wijkondersteuner, etc.)
- Wijkplatforms te faciliteren om te blijven bestaan

- Wijkplatforms niet meer exclusief, meerdere/andere groepen kunnen betrokken worden / tijdelijk

Thema 25) Communicatie over Samenspraak (-proces);

- Verwachtingsmanagement moet helder zijn
- Successen communiceren
- Houd je aan de voorwaarden voor Samenspraak die ook al in kadernota staan, waaronder duidelijkheid. Openheid, verwachtingen managen

Thema 26) Bereiken van thema-‘talenten’:

- Vinden en benutten van wijk voelsprietten
- Inrichten van een database
- Afhankelijk van het thema dat onderwerp is van Samenspraak

Thema 27) Standpunt raad? In welk stadium kenbaar maken? Hoe staat de raad tegenover Samenspraak?

- Vooraf speelveld vaststellen (verwachtingsmanagement): binnen welke kaders doet een bepaalde groep aan Samenspraak (o.a. financiële middelen)
- Raads- en steunfractieleden tussendoor betrekken. Rol van de raad: toehoorder of inhoud leveren?
- Oprichten van een Raadscommissie Samenspraak
- Risico: politiek versus Samenspraak op inhoud
- Bepaalde zaken (bv: groenvoorziening in bepaald delen in Veldhoven/maatwerk) ook over laten aan de burgers c.q. los laten

Thema 28) Wanneer is iets een Samenspraakproces? Wie bepaalt dat? Hoe hierin om te gaan met zakelijke partners?

- Hoe ver / diep gaat Samenspraak?
- Hanteren van de participatieladder en goed vastleggen in de procesleidraad
- Opstellen van een specifieke leidraad zodat het inhoudelijke proces en het sociale afstemmingsproces beter op elkaar aansluiten
- Veel belang wordt gehecht aan een competente procesregisseur (zie thema 7).

Thema 29) Regisseren van het Samenspraakproces: wie?

- Regisseur moet over goede competenties beschikken om een Samenspraak proces tot een succes te maken. Genoemde competenties: out of de box kunnen denken, kunnen loslaten, communicatief, motiverend, draagvlak kunnen creëren, geen individueel belang natreven, een bijeenkomst goed kunnen leiden, verwachtingen goed kunnen managen, etc.
- Wie regisseur is, is afhankelijk van het thema
- Objectief ten opzichte van het thema kunnen staan (geen individueel belang bij onderwerp)
- Het vertrouwen hebben van de groep wiens proces hij/zij regisseert